

Transparency International Ukraine
vasida.kifenko@gmail.com
office@ti-ukraine.org

Від члена громадського руху
“Український напрямок”
Сідельнікова Андрія Едуардовича
м. Полтава, Майдан Незалежності, 20, офіс 5, 36003
unap.org.ua
office.ukrdirection@ukr.net

Прошу вас розглянути та надати свою експертну оцінку пропозиції щодо впровадження діяльності **приватних антикорупційних детективів** в Україні, розроблену громадським рухом “Український напрямок”. Маємо надію на вашу підтримку, оскільки це новий та потенційно дієвий шлях у подоланні корупції в Україні, що в свою чергу призведе до зміцнення економіки країни та підсилить позиції нашої держави на міжнародній арені.

При ознайомленні із пропозицією щодо впровадження діяльності приватних антикорупційних детективів в Україні, прошу вас за можливості надати зворотній зв'язок за електронною адресою: office.ukrdirection@ukr.net

Надана інформація буде оприлюднена на офіційному сайті громадського руху “Український напрямок” **UNAP.ORG.UA** та буде матеріалом для подальшого обговорення членами громадської організації.

З повагою,

член громадського руху
“Український напрямок”
02.03.2026

Андрій СІДЕЛЬНІКОВ

Пропозиція щодо впровадження діяльності приватних антикорупційних детективів в Україні

Мета: створення законодавчої бази для роботи приватних антикорупційних детективів (далі – ПАД) з метою посилення боротьби із корупцією без залучення додаткових бюджетних коштів та створення додаткових державних структур.

Обґрунтування пропозиції: Боротьба із корупцією в Україні є однією з найважливіших задач. Усі громадяни України історично можуть бути поділені на наступні категорії у розрізі відношення до корупційних подій:

1. Ті, хто мають доступ до корупційного збагачення, та користуються ним постійно. У подальшому цих осіб рекомендовано на законодавчому рівні поділити на категорії відповідно до рівня матеріальних активів до яких вони потенційно мають доступ;
2. Ті, хто прагнуть мати доступ до корупційного збагачення – потенційні майбутні корупціонери;
3. Ті, хто користуються корупційними схемами час від часу – підприємці, бізнесмени, приватні особи, які використовують фактор корупції в якості можливого шляху для вирішення власних ситуативних інтересів;
4. Ті, чия професійна діяльність полягає у боротьбі із корупцією, хто знаходиться на посаді в державних органах за державний кошт;
5. Ті, хто вважає що корупція це зло та виражає своє незадоволення, але не роблять активних дій – проте може надавати інформацію про корупційну діяльність.
6. Ті, хто бажає отримати легальну можливість прийняти участь у боротьбі із корупцією у вигляді приватної підприємницької діяльності.

Фактично, корупція є одним окремим видом бізнесу в Україні, розвивається згідно із ринковими законами і може піти з ринку також відповідно до ринкових законів про конкуренцію та рівень мінімальної дохідності.

Надання можливості офіційно займатись виявленням корупційних схем у вигляді законного бізнесу з метою отримання прибутку є новим додатковим засобом подолання цієї проблеми без залучення додаткових коштів з бюджету.

Оскільки правоохоронні органи є вертикально інтегрованими до центральних органів влади, у суспільстві існує занепокоєння стосовно того, що боротьба із корупцією ведеться вибірково та можливо є заходом впливу на окремих осіб або угруповань з метою перерозподілу грошових потоків у яких приймають участь борці із корупцією. Окрім того, коло працівників правоохоронних органів визначається відповідними нормативними актами та не є самоврегульованим відповідно до законів ринку та балансу запиту та пропозиції.

Ситуація із корупцією в Україні є досить унікальною, тому що жодна країна, яка має високий рівень розвитку суспільства та економіки, не має такого високого рівня доступу до користування корупційними можливостями. При цьому, існує сприйняття корупції суспільством як частини національної особливості. Тому і засоби боротьби повинні бути унікальними.

Кожен корупціонер є освіченою, сміливою, ризиковою, публічною, підготовленою в правовому полі особою, яка має відповідний матеріальний ресурс для особистого захисту. Тобто, кожен корупціонер відповідає законам ринку на цій стадії розвитку цього явища. Можливо, одним із засобів подолання цієї проблеми також є застосування ринкових механізмів?

Полювання на корупційні активи має стати досить доходним бізнесом. В перспективі - більшість цих активів буде виявлена, а поява нових активів зменшиться. Тому з моменту, коли корупція стане діяльністю ризиковою та малодохідною, а також з огляду на різке підвищення вартості захисту корупційних схем (тобто платежів державним структурам та невизначеному колу приватних структур, які теж будуть мати бажання отримати свою законну частку від виявлених корупційних активів), її рівень буде знижуватись у тому числі за ринковими законами.

Правова основа. В Україні громадяни можуть виступати лише як особи, які повідомляють про корупційні події відповідні правоохоронні органи та пасивно чекають результатів та винагороди. Проте до усіх подальших рішень громадянин-заявник не має будь-якого відношення (розслідування, супроводження справи у суді, реалізація активів на торгах тощо). Є чітке розуміння, що з моменту повідомлення про корупційний вчинок, відповідна особа правоохоронного органу (а потім суду) стає власником цієї інформації, та може почати торги з корупціонером та отримати кошти за “Вирішення питання”. Тому у разі, якщо законодавчо будуть вирішені наступні питання можлива поява нового впливу на корупційні схеми на період активної фази боротьби із корупцією.

Законодавчо врегулювати право на приватну антикорупційну діяльність в рамках закону про приватну детективну діяльність в Україні шляхом винесення такої діяльності в окремий розділ. Цей Закон є у вигляді законопроекту, проте його можливо швидко доробити та прийняти. Окрім цього, прийняття Закону та виділення окремого розділу про приватну антикорупційну діяльність буде додатковим шагом до виконання відповідних вимог США та інших партнерів з цих питань без залучення коштів з бюджету.

Історичним прикладом є діяльність “мисливців за головами у США”, тобто приватних осіб які виконували функції поліції щодо пошуку та ліквідації окремих злочинців на підставі дозволу штату.

Надати більш широкі повноваження щодо виявлення корупційних схем, а саме:

1. Обов'язковість надання інформації за запитом ПАД усіма юридичними та фізичними особами, дозвіл на прихований нагляд за суб'єктом, запити на отримання інформації від банків на підставі відповідного рішення суду. Тобто ПАД може звернутись до суду із відповідною заявою, обґрунтувати її та отримати дозвіл на отримання інформації від банку. Це не обмежить права громадян, але фактично ПАД буде мати 25-30% обсягу прав від правоохоронних органів, що надасть йому додаткові можливості. Більша частина цих повноважень надана адвокатам в межах кримінального процесу, деякі планувались надати приватним детективам. Тобто обсяг повноважень, які необхідно надати не є абсолютно новим та спірним з точки зору порушення прав на приватність тощо.

2. Надати можливість ПАД приймати активну участь в кримінальному, адміністративному провадженні за виявленими ним фактами у якості представника потерпілого, оскільки **потерпілим від корупційної діяльності є народ України** від імені та в інтересах якого діє ПАД. Це надасть дуже широкі можливості у відповідності із діючим кримінально-процесуальним законодавством, та практично унеможливить будь яке “вирішення питання” з прокуратурою та відповідним державним органом. Оскільки **ПАД зацікавлений в отриманні 30%-50% винагороди та це є його єдиний дохід.** Дохід який має бути отриманий виключно після набуття рішення суду законної сили та фактичного стягнення активів в дохід держави. Необхідність вирішення цього питання обумовлено наступним: в усіх справах категорії народ України проти злочинця (хабар, викрадення державного майна, корупційні правопорушення) єдиним представником народу України є прокурор, який отримує заробітну плату незалежно від результатів та іноді схильні до формалізованого підходу. Тому при затягуванні терміну розгляду справи, коли через 2-3 роки вже втрачено суспільну увагу до справи, більшість справ тихенько

вмирають. Наявність сторони, яка на законних підставах має матеріально зацікавленість у результаті розгляду унеможливить “вирішення питання”. Навіть у разі виникнення домовленості з певним ПАД, за цю справу може взятись інший ПАД - тобто власника корупційного активу будуть позбавляти матеріальних активів на законних підставах доки не буде прийняте рішення відповідно до закону.

3. Збільшити до 30%-50% винагороду ПАД від виявлених корупційних активів та компенсувати за рахунок винного усі витрати ПАД на виявлення та супроводження корупційної справи. В залежності від терміну знаходження справи у суді, наприклад за 2 роки сума може дуже збільшитись, оскільки ПАД може долучити до справи адвоката тощо. У даному випадку держава має можливість розрахуватись з особою, яка фактично виконує державне замовлення на пошук та знищення корупції за рахунок самого власника корупційних активів, тобто без будь-яких втрат бюджету.

4. Надати можливість ПАД на володіння вогнепальною зброєю, що є фактором додаткового особистого захисту. Внести зміни до Кримінального Кодексу України щодо переліку осіб, які перебувають під додатковим захистом, як наприклад адвокати, судді/працівники правоохоронних органів.

5. Розробити складний механізм анулювання ліцензії ПАД, оскільки це буде єдиний вплив на цю ланку боротьби із корупцією. Пропонується розробити двоетапний підхід, тобто остаточне рішення має прийматись комісією у складі 9 осіб, з яких 3 є представниками іноземних органів, які будуть залучені на відповідних засадах. Тобто, повністю виключити можливість взяття під контроль ПАД з боку будь-якої владної структури. На теперішній час на чолі кожного антикорупційного органу є конкретна особа, яка особисто має вплив на кожні справу. ПАД не будуть мати єдиного контролюючого органу та будуть керуватись законом та власним фінансовим законним інтересом.

6. Екстериторіальність - ПАД можуть здійснювати діяльність на усій території України. Наприклад, ПАД з Полтави байдуже на голову Львівської митниці, а ПАД із Тернополя без будь-якого сумніву розслідують справу Дніпровського обласного прокурора.

7. Наявність достатньої кількості ветеранів війни, учасників бойових дій, які мають відповідний досвід та власний, **вкрай негативний погляд на корупціонерів**, також буде значним кадровим резервом для ПАД, на який буде достатньо важко вплинути.

8. Про доступ громадян до цієї діяльності. Ліцензія має бути досить дорогою, як варіант не менш ніж 20 000 доларів США на рік – це стимулюючий фактор до активної діяльності.

9. Обмеження: протягом першого року введення цього проекту обмежити роботу ПАД обласним рівнем. Такий підхід надасть можливість вивчити результати роботи та внести відповідні корективи. Окрім цього, перший рік роботи визначить сам сенс існування такого проекту. Потім поширити діяльність ПАД, наприклад, до рівня заступників міністрів та керівників центральних державних установ. Третім етапом буде зняття будь-яких обмежень на діяльність ПАД.

10. Оподаткування. Дохід, отриманий ПАД, буде оподатковуватись за ставками для самозайнятих осіб (нотаріуси, приватні судові виконавці), що **надасть додаткові надходження до бюджету**.

11. Існування структури, яка має можливість заробляти досить значні кошти за рахунок виявлення корупційних активів, дуже ускладнить сам фінансовий сенс корупційного процесу, оскільки для “вирішення питання” тепер потрібно буде сплачувати правоохоронним органам, суду, та ПАД, який має право на отримання коштів значних по закону. При цьому, у разі якщо справа офіційно не закрита рішенням суду, наступний ПАД може також розслідувати цю ж подію - і так до стадії, коли в корупціонера вже не вистачить коштів. Тобто, ризик що тобою будуть по черзі займатись усі ПАД України, які між собою також будуть обмінюватись інформацією, буде значним. Таким чином

виникне ринок інформації про корупціонерів, тобто правоохоронці самі почнуть торгувати цією інформацією з метою отримання легальних коштів через ПАД, а потім брати цю інформацію до себе в офіційну роботу. У працівників правоохоронних органів буде легальна альтернатива **отримання додаткової винагороди за свої правомірні та законні дії**, що також значно знизить рентабельність корупційної діяльності.

12. У разі, якщо рівень корупції в Україні почне тимчасово знижуватись, кількість ПАД буде відповідно зменшуватись, оскільки **на ринку залишаться найбільш активні та успішні учасники**.

13. На ринок потрібно **допустити іноземні компанії** для цієї праці, тому що це фактично ринок послуг.

14. Необхідно розробити механізм обліку та реєстрації початку роботи ПАД над конкретною інформацією з визначенням кінцевого терміну із можливістю його продовження за певною процедурою, та граничної кількості матеріалів, які можуть бути в роботі у одного ПАД до моменту передачі до правоохоронних органів, з метою підвищити їх ефективність та зосередженість на конкретних справах.

Реалізація такої законодавчої ініціативи дозволить:

отримати додаткові надходження до державного бюджету;

суттєво знизити рентабельність корупційних операцій з подальшою перспективою переводу більш ніж 70 % корупційних схем у розряд нерентабельних;

розширити коло осіб, які мають можливість легально приймати участь у боротьбі із корупцією у вигляді доходного бізнесу;

впровадити новий інструмент боротьби із корупцією і таким чином посилити позиції України з цих питань при переговорах із партнерами із ЄС, без залучення додаткових коштів з бюджету.

При ознайомленні із пропозицією щодо впровадження діяльності приватних антикорупційних детективів в Україні, прошу вас надати зворотній зв'язок за електронною адресою: office.ukrdirection@ukr.net.

Прожу врахувати, що надана інформація буде оприлюднена на офіційному сайті громадського руху “Український напрямок” **UNAP.ORG.UA** та буде матеріалом для подальшого обговорення членами громадської організації.

Копія листа також направлена до:

Міністерства у справах ветеранів України;

Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України

Міністерства юстиції України;

Міністерства фінансів України;

Державної регуляторної служби України ;

Державної служби України з питань праці;

Національного агентства з питань запобігання корупції;

Національного агентства України з питання виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України;

Національного антикорупційного бюро України;

Комітету з питань бюджету Верховної Ради України;

Комітету з питань економічного розвитку Верховної Ради України;

Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України;

Комітету з питань антикорупційної політики Верховної Ради України;

Комітету з питань правової політики Верховної Ради України;

Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу Верховної Ради України;
Офісу Президента України;
Ради національної безпеки і оборони України;
Центру протидії корупції;
DEJURE;
ГО “Антикорупційний штаб”;
StateWatch.

Повний список адресатів оприлюднений та регулярно оновлюється на сайті **UNAP.ORG.UA** за посиланням <https://unap.org.ua/pad>

З повагою,

член громадського руху
“Український напрямок”
02.03.2026

Андрій СІДЄЛЬНІКОВ